

1	Халықтың пікірін есепке алу және мемлекеттік органдардың есептілігі	14.01	14.49	15.94	18.84
2	Саяси тұрақтылық және зорлық-зомбылықтың болмауы	44.81	41.04	38.68	37.74
3	Мемлекеттік басқарудың тиімділігі	52.88	56.25	58.17	57.21
4	Заңнаманың сапасы	60.10	61.54	57.69	56.25
5	Заңның үстемдігі	34.13	33.65	36.54	34.13
6	Сыбайлас жемқорлықты бақылау	38.94	46.63	42.31	48.08

Қайнар көзі: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>

Мемлекеттік басқарудың сервистік және "адамға бағдарланған" моделін құруды көздейтін мақсаттарына қол жеткізу үшін:

- клиентке бағдарланған және ашық мемлекеттік аппаратты қалыптастыру;
- стратегиялық және бюджеттік жоспарлау, сондай-ақ реформалар жүргізу тәсілдерін жетілдіру;
- оңтайлы және тиімді мемлекеттік аппаратты қалыптастыру;
- азаматтардың қажеттіліктері негізінде проактивті мемлекеттік көрсетілетін қызметтерге көшу;
- адами ресурстар сапасын жақсарту және мемлекеттік аппаратты кәсібилендіру;
- тиімді, оңтайлы және транспарентті квазимемлекеттік секторды қалыптастыру;
- жергілікті өзін-өзі басқаруды одан әрі жетілдіру;
- бизнестің дамуына қолайлы жағдайлар жасау;
- мемлекеттің сервистік моделін құру үшін сот жүйесі мен әкімшілендіруді, сондай-ақ құқық қорғау жүйесін трансформациялау міндеттерін іске асыру қажет.

Аталған іс - шаралар мемлекеттік басқару саласындағы қатынастарды кешенді түрде қайта құруды қамтамасыз етеді, оның ашықтығы, жариялылығы, демократиялылығы үшін жаңа жағдайлар жасайды.

Әдебиеттер

4. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Әділетті мемлекет, Біртұтас ұлт, Берекелі қоғам» Ақорда, 01.09.2022ж

5. Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы, 2021 ж

6. <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>

Ұзақбай С.Е. 2 курс (Е.А. Бөкетов атындағы ҚарУ)

Ғылыми жетекші – э.ғ.м., Баткеева Д.Р.

ЦИФРЛАНДЫРУ - МЕНЕДЖМЕНТ ЖҮЙЕСІНДЕГІ БІЛІМ БЕРУДІҢ ЖАҢА ӨЗЕКТІ БАҒЫТЫ

Цифрлы экономика - бұл әлемнің көптеген мемлекетінің ұлттық экономикасының тиімділігін және табысын арттыру кезінде көптеген табыстарға, жетістіктерге жету жолын жеңілдетіп, оңтайландыруда. Соңғы онжылдықта әлем экономикасы жаңа форматқа көшіп жатыр, оны қалыптастыруда цифрлы технологиялар басты құралға айналып, маңызды рөл атқаруда. Сонымен қатар цифрлы экономика – бұл сандық ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануға негізделген экономикалық, әлеуметтік және мәдени қатынастар жүйесі болыпта табылады. Бүгінгі таңда цифрлы экономиканың қажеттілігі және оған деген сұраныс күннен күнге артауда. Себебі шұғыл өзгеретін нарықта инновацияға тез бейім-деледі және әлемдік интеграцияға оңтайлана кіре алатындығында. Экономикадағы, қоғамдағы және, әрине, білім берудегі процестер мен технологиялардың цифрлық трансформациясы — бұл факт. Жаңа шындық. Өмірдің барлық салаларын бағындырады, құпиялылықты өткеннің елесіне айналдырады, мәртебелерді, шекаралар мен қашықтықтарды толығымен бұлдыратады адамдар арасында уақытты "қысады", кез-келген адамға қол жетімді етеді оқыту, жұмыс істеу, демалу үшін ақпарат.

Инклюзивті өсу-бұл өмір сүру сапасын жақсарту және ел халқының барлық топтарының

мүмкіндіктерінің теңдігін қамтамасыз ету үшін қолайлы жағдайлар жасаумен қатар жүретін экономикалық өсу.

"Инновациялар және инклюзивті даму" (innovation for Inclusive growth) зерттеу бағдарламасы шеңберінде тек экономикалық салада ғана емес, басқа да салаларда да әлеуметтік теңсіздікті нивелирлеу мақсатында инновацияларды пайдалану үшін қолайлы жағдайлар жасау мүмкіндіктері зерттелуде. Бұл ретте зияткерлік меншік құқықтарын қорғаудың ұлттық жүйелерін, инновациялық және экономикалық даму жүйелерін (бизнес-инкубаторлар, индустриялық аймақтар мен технопарктер) жетілдіруді қамтитын кешенді тәсілдер қозғалады және талданады.

Бұдан бұрын да атап өтілгендей, Қазақстанда цифрлық экономиканы дамытудың бастапқы нүктесі Қазақстан Республикасы Президентінің 01.12.2016 жылғы Ассамблеяға Жолдауын айтуға болады: «... үлкен жобаны іске қосу қажет. -цифрлық экономика деп аталатын жаңа технологиялық ұрпақтың экономикасын дамытудың ауқымды жүйелік бағдарламасы» [3]. «Цифрлық экономика» бағдарламасы (Цифрлық экономика бойынша Үкімет жанындағы Сараптамалық кеңес әзірлеген) келесі негізгі мақсаттарды айқындайды: - цифрлық кеңістікте жұмыс істеуге азаматтар мен кәсіпкерлік субъектілерінің қатысуын арттыру; - цифрлық кеңістікте субъектілердің өзара әрекеттесуін қамтамасыз ететін инфрақұрылымды құру; - шаруашылық субъектілері үшін тұрақты цифрлық экожүйелерді қалыптастыру; - шаруашылық жүргізуші субъектілер мен азаматтардың мемлекетпен және өзара әрекеттесудегі шығындарын азайту; - қоғамның барлық салаларында цифрлық трансформациялар арқылы экономиканың, шаруашылық жүргізуші субъектілердің және азаматтардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру. Мақсаттармен қатар цифрлық экономиканы дамытудың мақсатты көрсеткіштері айқындалды: * ЖІӨ-дегі электрондық коммерцияның үлесі (кемінде 5%); - ЖІӨ-дегі цифрлық экономиканың үлесі (кемінде 20%); - экономиканың жоғары технологиялық цифрлық сегментінде жұмыспен қамтылғандардың үлесі; - цифрлық технологиялар секторына жататын компаниялардың жалпы капиталдандыруы; - экспорттың жалпы көлеміндегі цифрлық тауарлар мен қызметтер экспортының, сондай-ақ цифрлық арналар арқылы дәстүрлі тауарлар мен қызметтердің экспортының үлесі.

Экономикада және қоғамда орын алған сапалық өзгерістерге байланысты экономиканың цифрлық сегменті тақырыбы өзекті болды. Жаңа технологиялар мен платформалар кәсіпорындар мен жеке тұлғаларды басқаруға өсіп келе жатқан ауқымда өзара іс-қимылдың транзакциялық шығындарын азайтуға және шаруашылық субъектілерімен және мемлекеттік органдармен тығыз байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Нәтижесінде желілік қызметтерге негізделген экономика қалыптасуда, яғни цифрлық немесе электронды [3]. «Цифрландыру» концепциясының өзі заттар интернетінен электронды үкімет технологияларына дейінгі заманауи АТ-ны «ұшты-ұшты» қолдану негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіру мен өндірісті басқаруды жетілдірудің жаңа кезеңін көрсетеді. Экономиканың цифрлық сегментінің кеңеюінің негізгі себебі дамыған елдерде ұлттық ЖІӨ-нің 70%-дан астамын құрайтын транзакциялық сектордың өсуі болып табылады. Бұл секторға: мемлекеттік басқару, консалтингтік және ақпараттық қызметтер, қаржы, көтерме және бөлшек сауда, сондай-ақ әртүрлі мемлекеттік, жеке және әлеуметтік қызметтерді көрсету кіреді. Экономиканың әртараптандыру дәрежесі мен серпіні неғұрлым жоғары болса, соғұрлым ел ішінде және одан тыс айналымда болатын бірегей деректер көлемі соғұрлым көп болады және тиісінше ұлттық экономикалар ішінде генерацияланатын ақпараттық трафик соғұрлым көп болады. Сондықтан цифрлық экономика қатысушылары көп және АКТ ену деңгейі жоғары нарықтарда тиімді жұмыс істейді. Бұл, ең алдымен, «Интернет-тәуелді» салаларға (көлік, сауда, логистика және т.б.) қатысты, оларда электрондық сегменттің үлесі шамамен ЖІӨ-нің 10%-ын, жұмыспен қамтудың 4%-дан астамын құрайды және бұл көрсеткіштерде айқын өсу тенденциясы.

Сонымен цифрлық және инклюзивті даму экономикасындағы жаңа басқару парадигмасы ол әлемдік деңгейдегі түсінік. Себебі қазіргі ақпараттық қоғамда, әлемдік экономикада орын алып жатқан басқару жүйесі өзіндік ерекшеліктерге ие болып келеді. Осы тұрғыда әлемдік деңгейде дамуға, әлемдік деңгейде экономиканы басқаруды дамытуға цифрлық және инклюзивтік даму жолы өте қажетті әрі ең тиімді жолдардың қатарынан деп есептелініп отыр.

Біз әлі күнге дейін цифрлық шешімдерді қолдана отырып, қандай биіктерге жете алатынымызды түсіну қиын, бірақ шолудан да біржақты қарапайым шешімдердің мінсіз тиімсіздігі туралы тұжырымдар бар, "бір оқушы — бір компьютер" сияқты жарқын мақсаттарды ұсыну және басқа процестерді Елемеу немесе қалдыру. Инвестициялар техникалық оқыту құралдарына, сандық шешімдер мен цифрлық ортаға мұғалімдер мен оқушылар алған дағдылардан, білімдерден және құндылықтардан кейін және

шынымен жаңа технологияларды енгізгеннен кейін үшінші маңызды мақсат ретінде қарастырылуы керек.

Білесіз бе, мектептің цифрлық трансформациясының қалыпты бастамасын нақты елестетуге болатын сияқты. Бұл төрт негізгі сұраққа дәйекті және байланысты жауаптар болуы мүмкін:

- бізге қандай жаңа білім беру нәтижелері қажет?
- олардың пайда болуына қандай жаңа білім беру технологиялары көмектеседі?
- бұларды қолдану үшін мұғалімдердің қандай дағдылары мен мотивациясы қажет технология?
- мұның бәрін қандай инфрақұрылым мен орта қолдай алады?

Мектептерді цифрландыру осы үрдіске қатысатын барлық ойыншыларға: оқушыларға, олардың ата-аналарына, мұғалімдеріне, білім беру жүйесінің әкімшіліктеріне ыңғайлы және тиімді құралдарды жасауды білдіреді. Сонымен қатар, оқу үдерісін цифрландыру, адамның адамдық қарым-қатынасының оңтайлы теңгерімі және виртуалды ортада нақты және цифрлы әлемді синтездеудің бір түрі болып табылатыны маңызды.

Еліміздің президенті атап көрсеткендей, елді цифрландыру – бұл мақсат емес, бұл – Қазақстанның абсолюттік артықшылыққа қол жеткізу құралы. Бүкіл процесс жүйелілікті, реттілікті және кешенді тәсілді талап етеді.

Білім саласындағы цифрландырудың ең басты міндеті – білім беру сапасын арттыру, яғни халықаралық дейгейде әртүрлі салаларда, оның ішінде «жасанды интеллект» және «ауқымды деректер» жасау саласында бәсекеге қабілетті Ел жастарын дайындау.

Ақыр соңында, біз мектептің цифрлық трансформациясына инвестиция төрт салаға бөлініп, бір-біріне бағынуы керек деген қорытындыға келеміз.

Біріншісі-нақты болжанған және өлшенген білім беру нәтижелері, олар нені білдірсе де. Бірақ, әрине, ең дұрыс нәрсе - ХХІ ғасырдың дағдылары мен құндылықтары.

Екіншісі-цифрлық технологиялардың жаңа буынына негізделген білім беру технологиялары мен осы нәтижелерге арналған шешімдер: жасанды-халықаралық тәжірибе, үрдістер, жаһандық ұсыныстар, теллекта, толықтырылған және Виртуалды шындық, геймификация, жүйелер таратылған тізілім, бұлтты білім базалары, Интеллектуалды байланыс жүйелері және өзара әрекеттесу және т.б.

Үшіншісі-мұғалімдердің дағдылары мен құндылықтары, өз идеялары оқыту мен оқудың нәтижелері мен процесі, эксперимент балалар және тұрақты даму.

Төртіншісі-edtech және цифрлық шешімдер инфрақұрылымы, соның ішінде цифрлық технологиялардың жаңа буынының "сонда" жұмыс істеуі үшін жеткілікті цифрлық орта құру.

Тек осы бағыттар үшін жаңа, ақпараттық мүмкіндіктер беретін сияқты. Оларсыз біз болашақ ұрпақты әлеуметтендіре алмаймыз, машиналарды басқару дағдылары мен білімдерін дамыта алмаймыз.

Қорытындылай келе, 20 ғасырдың соңы мен 21 ғасырдың басындағы жаңа басқару парадигмасының негізгі міндеті – білімді өнімді ету. Осыған байланысты менеджмент саласындағы жетекші зерттеушілер басқарудың жаңа парадигмасы басқару жүйесінде елеулі өзгерістерді қажет етеді: қарапайымдылық, икемділік, тиімділік және бәсекеге қабілетті.

Әдебиеттер

1. Бабкин А.В., Буркальцева Д.Д., Костен Д.Г., Воробьев Ю.Н. Ресейдегі цифрлық экономиканың қалыптасуы: мәні, ерекшеліктері, техникалық нормалау, даму мәселелері // Ғылыми-техникалық бюллетень Санкт-Петербург ГПУ. Экономикалық ғылымдар. 2017. том. 10. № 3. 9-25 б.
2. «Инклюзивті экономикалық даму. Бағыттары, басымдылықтары, қозғаушы күштері» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары Алматы, Қазақстан, 23-24 қараша 2017 ж.
3. Назаров Д.М. Цифровая экономика как результат информационных революций // Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета. 2018. № 5 (113).
4. Бетелин В.Б. Цифровая экономика: навязанные приоритеты и реальные вызовы // Государственный аудит. Право. Экономика. 2017. № 3-4. С. 22-25.